

Матеріали і методи. Обстежено 80 пацієнтів з неклапанною ФП (46 чоловік), середній вік - $63,4 \pm 1,1$ років. У 58 (72,5%) пацієнтів з ФП виявлена гіпертонічна хвороба (ГБ), у 13 (16,25%) – ішемічна хвороба серця (ІХС) в поєднанні з ГБ, у 5 (6,25%) ізольована ІХС. Всі хворих розділили на три групи в залежності від клінічної форми ФП: 1 група - 28 пацієнтів з пароксизмальною формою; 2 група - 35 пацієнтів з персистируючою формою, 3 група - 17 пацієнтів з постійною формою. Всім хворим проводилося стандартне загальноклінічне дослідження, електрокардіографія. Дослідження гемодинамічних показників проводилося методом ехокардіографії в відповідності з рекомендаціями ASE/EAE. Функцію нирок оцінювали за швидкості клубочкової фільтрації (СКФ), яку розраховували за формулами СКФ-EPI, MDRD.

Результати дослідження. У пацієнтів з пароксизмальною формою ФП мала місце клінічно менш виражена серцева недостаточність (ФК по NYHA) порівняно з персистируючою ($1,36 \pm 0,23$ проти $2,26 \pm 0,15$, $p=0,001$) і постійною ($1,36 \pm 0,23$ проти $2,65 \pm 0,21$, $p=0,0004$) формами ФП. По мірі прогресування аритмії спостерігалося зниження фільтраційної здатності нирок. В групі пацієнтів з постійною формою ФП СКФ була достовірно нижче, ніж у пацієнтів з пароксизмальною формою ФП ($61,3 \pm 3,5$ проти $71,5 \pm 3,2$, $p=0,04$). При цьому порушення функції нирок (СКФ нижче 90 мл/мін/ $1,73$ м²) спостерігалося у 100% хворих з постійною ФП, з персистируючою ФП у 80% ($p=0,05$). В групі хворих з постійною формою ФП частота пацієнтів з хронічною хворобою нирок (СКФ нижче 60 мл/мін/ $1,73$ м²) достовірно вища, порівняно з пароксизмальною формою ($47,06\%$ проти $17,86\%$, $p=0,04$).

Пацієнти з пароксизмальною формою ФП, порівняно з постійною формою ФП, мали менші показники діаметра ЛП на $10,2\%$ ($p<0,001$), ПП на $11,32\%$ ($p=0,005$), КДР ЛЖ на $5,32\%$ ($p=0,04$), КДО ЛЖ на $12,5\%$ ($p=0,04$). При постійній формі ФП, порівняно з персистируючою формою, виявлено збільшення діаметра ЛП на $8,76\%$ ($p<0,001$), індекса об'єму ЛП на $15,46\%$ ($p=0,03$), діаметра ПП на $4,52\%$ ($p=0,04$), КДО ЛЖ на $12,88\%$ ($p=0,01$), КСО ЛЖ на $18,2\%$ ($p=0,04$), систолічного тиску в ЛА на $18,86\%$ ($p=0,005$).

При пароксизмальною ФП виявлені: концентрична гіпертрофія – $52,17\%$, ексцентрична гіпертрофія – $34,78\%$, концентричне ремоделювання у $4,35\%$, нормальна геометрія у $8,7\%$. У пацієнтів з персистируючою ФП також преобладала концентрична гіпертрофія ЛЖ – 50% , ексцентрична у $40,63\%$, нормальна геометрія у $9,37\%$. В групі з постійною ФП - $71,43\%$ пацієнтів мали ексцентричну гіпертрофію ЛЖ, а $28,57\%$ - концентричну гіпертрофію.

У пацієнтів з пароксизмальною формою ФП встановлено позитивну кореляційну зв'язок між СКФ і рівнем гемоглобіна ($r=0,56$; $p<0,01$), гематокритом ($r=0,48$; $p<0,01$), удільною вагою сечі ($r=0,47$; $p=0,01$); і негативна - з віком ($r=-0,76$; $p<0,01$), тривалістю анамнезу ІХС ($r=-0,45$; $p=0,02$) і АГ ($r=-0,45$; $p=0,02$), рівнем глюкози крові ($r=-0,44$; $p=0,02$), діаметром ЛП ($r=-0,46$; $p=0,02$), ступенем мітральної регургітації ($r=-0,54$; $p<0,01$), ризиком інсульту за шкалою CHA₂DS₂-VASc ($r=-0,72$; $p<0,01$), ризиком кровотеч за шкалою HAS-BLED ($r=-0,55$; $p=0,02$).

Висновки: Прогресуюче перебіг неклапанною ФП, від пароксизмальною до постійної форми, характеризується збільшенням діаметра лівого і правого передсердь, преобладанням прогностично несприятливого типу ремоделювання (ексцентрична гіпертрофія), зниженням скоротливої здатності ЛЖ, фільтраційної здатності нирок, з двократним збільшенням пацієнтів з проявами хронічної хвороби нирок.

ОСОБЛИВОСТІ НЕЙРОГУМОРАЛЬНИХ ПОРУШЕНЬ ПРИ ІШЕМІЧНІЙ ХВОРОБИ СЕРЦЯ ЗАЛЕЖНО ВІД РІВНЯ КОМПЕНСАЦІЇ ЦУКРОВОГО ДІАБЕТУ 2 ТИПУ

Мельник А.І., Зеленіна О.О.

Науковий керівник: проф. Михайловська Н.С.

Запорізький державний медичний університет

Кафедра загальної практики – сімейної медицини

Мета роботи: визначити особливості нейрогуморальних порушень при ішемічній хворобі серця (ІХС), коморбідній з цукровим діабетом (ЦД) 2 типу, та їх взаємозв'язок з рівнем глікемічного контролю.

Матеріали та методи: до поперечного аналітичного дослідження увійшло 44 пацієнта: основна група – 28 хворих (середній вік $70,3 \pm 0,89$ року) з документально підтвердженою ІХС: стабільною стенокардією напруження II-III ФК у поєднанні з ЦД 2; група порівняння – 8 хворих (середній вік $69,49 \pm 1,53$ роки) на ІХС: стабільну стенокардію напруження без ЦД 2 типу. Основна група поділена на 2 підгрупи в залежності від цільового рівня HbA_{1c}: 1-а підгрупа – 14 хворих з рівнем

HbA1c<7,5%; 2-а підгрупа – 14 хворих з рівнем HbA1c≥7,5%. Контрольну групу становили 8 практично здорових осіб, співставлених за віком та статтю. Усім хворим проводили загальноклінічне лабораторне та інструментальне обстеження, дослідження рівня гомоцистеїну (набір реактивів фірми Axis-Shield Diagnostics Ltd.), інсуліну (набір реактивів фірми Accubind Monobind Inc.) за допомогою імуноферментного методу. Субкомпенсовану гіпергомоцистеїнемію вважали при рівні 10,0-15 мкмоль/л, легку–15-25 мкмоль/л; помірну-25-50 мкмоль/л; важку-понад 50 мкмоль/л.

Результати дослідження: В хворих на ІХС з ЦД 2 типу та рівнем HbA1c<7,5% концентрація гомоцистеїну достовірно більша в 1,44 рази (21,29±0,49 проти 14,73±0,655 мкмоль/л), інсуліну в 2,73 рази (7,55±1,45 проти 2,76±0,91 мкЕД/мл), індекс НОМА-іг в 3,6 рази (2,27±0,48 проти 0,62±0,21) за аналогічні показники групи порівняння (p<0,05). У хворих на ІХС з ЦД 2 типу та рівнем HbA1c≥7,5% спостерігалось достовірне збільшення концентрації гомоцистеїну в 2 рази (29,39±2,05 проти 14,73±0,65 мкмоль/л), інсуліну в 11,5 разів (31,75±5,59 проти 2,76±0,91 мкЕД/мл), індексу НОМА-іг в 27 разів (17,04±4,02 проти 0,62±0,21) в порівнянні з показниками групи з ІХС без ЦД 2 типу (p<0,05). Разом з тим у хворих з HbA1c≥7,5% рівень зазначених показників вірогідно переважає аналогічні в групі з HbA1c<7,5%: гомоцистеїн в 1,3 рази (29,39±2,05 проти 21,29±0,49), інсулін в 4,2 рази (31,75±5,59 проти 7,55±1,45), індекс НОМА-іг в 7,5 рази (17,04±4,02 проти 2,27±0,48). Всі хворі групи з рівнем HbA1c<7,5% мали легку форму гіпергомоцистеїнемії, в групі з рівнем HbA1c≥7,5% у 78,6% пацієнтів переважала середня форма гіпергомоцистеїнемії. Встановлено кореляційний зв'язок між рівнем HbA1c та інсуліном (r=+0,70; p<0,05), НОМА-іг (r=+0,72; p<0,05), гомоцистеїном (r=+0,77; p<0,05).

Висновки: До особливостей нейрогуморальних порушень у хворих на ІХС: стабільну стенокардію напруження, асоційовану з ЦД 2 типу, відносять гіпергомоцистеїнемію, гіперінсулінемію та інсулінорезистентність ступінь виразності прогресує при незадовільній компенсації ЦД 2 типу та має взаємозв'язок з рівнем глікованого гемоглобіну.

ПРЕДИКТОРИ ПАТОЛОГІЧНОГО ПІДВИЩЕННЯ ТИСКУ НАПОВНЕННЯ ЛІВОГО ШЛУНОЧКА ПРИ ГІПЕРТОНІЧНІЙ ХВОРОБІ ЗА ДАНИМИ СТРЕС-ЕХОКАРДІОГРАФІЇ З ДОЗОВАНИМ ФІЗИЧНИМ НАВАНТАЖЕННЯМ

Михайловський Я.М.

Науковий керівник: доц. Колесник М.Ю.

Запорізький державний медичний університет

Кафедра сімейної медицини, терапії і кардіології ФПО

Мета роботи: оцінити поширеність підвищення тиску наповнення лівого шлуночка (ЛШ) та виявити предиктори збільшення величини співвідношення E/e' за даними стрес-ехокардіографії з дозованим фізичним навантаженням у чоловіків з гіпертонічною хворобою (ГХ).

Матеріали та методи: до поперечного аналітичного дослідження залучено 175 чоловіків з ГХ II стадії високого та дуже високого кардіоваскулярного ризику (середній вік 51±8 років). Усім пацієнтам проводили стандартне клінічне та лабораторне обстеження відповідно до уніфікованого клінічного протоколу «Артеріальна гіпертензія» (наказ МОЗ України № 384 від 24.05.2012). Трансторакальну ехокардіоскопію виконували на ультразвуковому сканері MyLab 50 (Esaote, Італія) згідно з рекомендаціями Європейської асоціації ехокардіографії (2009). Тиск наповнення ЛШ оцінювали за співвідношенням E/e'. Після проведення ехокардіоскопії всім пацієнтам виконували субмаксимальний навантажувальний тест на тредмілі T2100 з використанням системи Cardiosoft 6.0 (General Electric, США) за стандартним протоколом Bruce. Одразу після припинення фізичного навантаження оцінювали співвідношення E/e'. Патологічним вважали значення E/e'≥13. Інформативний трансмітральний профіль для розрахунку цього показника мали 158 (90 %) пацієнтів. Статистичну обробку проводили за допомогою пакету програм STATISTICA 6.0 відповідно до сучасних вимог.

Результати дослідження: У 11 (6,9 %) пацієнтів зареєстровано збільшення E/e' > 13 після фізичного навантаження. За результатами логістичного регресійного аналізу факторами, що впливають на E/e' після навантаження, стали вік, індекс маси міокарда лівого шлуночка (ІММЛШ), лінійний діастолічний розмір лівого передсердя, наявність діастолічної дисфункції ЛШ у спокої, рівень глюкози, креатиніну та С-реактивного протеїну, толерантність до фізичного навантаження і значення E/e' у стані спокою. Незалежними предикторами за даними багатофакторного аналізу виявилися ІММЛШ > 138 г/м² (ВШ 1,48; 95 % ДІ 1,06 - 2,08; p = 0,02), E/e' у стані спокою > 8 (ВШ